

ACC. N:R M. 15080: 1-4.

Landskap: Småland Upptecknare: Arthur Levinsson, Öregrund
Härad: Mo Berättare: " "
Socken: Öregrund Berättarens yrke: hem. ägare
Uppteckningsår: 1960 Född år 1903 i Öregrund

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Kystan och härvor. sid. 1-4
(sid. 4 tecken.)

LUF 115

16/11-60

Nystan och Härvor.

Ja det här är lite svårt för en man att utförligt besvara, hade min mor levat så skulle det gått bättre för detta var saker som hon var väl insatt uti. Numera finnes här inga äldre som man kan utfråga och de yngre damerna känner ej till nystning härvning och sådant. Men det var ju en del som man mins från den tid mor spann nystade härvade och vävde och jag skall därför så gott det går försöka att återge detta.

Först spans garnet en rulle full, då var garnet entrådigt, men för att få det flertrådigt vanligtvis tretrådigt måste först tre rullar entrådigt garn sammantvinnas till en tråd, då gjorde man på så sätt. De tre trådrullarna uppträdde på en speta av stål som sedan sattes i en därför avsedd ställ (se bifogad ritning fig. 1) sedan tog man en tråd från varje rull och spann ihop dessa tre trådar till en tråd på en ny rulle på spinnrocken. För att mäta garnet satte man nu på nytt en rulle i ovannämnda ställ och härvade det på en härvel som räknade varje bund medelst ett kugghjul och för varje bundlades en

ref 115
1

märkestråd om detta. Skulle man hava garn till lägning eller strumpstickning så nystade man nu upp garnet. Man tog en pappers-tuss och gjorde härav en slags boll och nystade garnet härpå. men för att det skulle gå lätt att nysta tog man garnet av t härveln och lade detta på en garnvinda som gick runt alltefersom man nystade, ville man då veta vad varje nystan innehöll så hade man ju de ~~märkta~~ bunden att nysta efter. En härvel som räknade bund räknade ~~både~~ en del i halva bund och en del i hela bund det berodde på härvelns omkrets. Varje bund innehöll 100 trådar varje härva innehöll vanligtvis 6 bund. Skulle garnet vävas togs detta av härveln och trädde på en bombin som liknade härveln men var smalare åt den ena ändan. från denna bombin sammanfördes garnet från 4 bombinor på en värpa som rakte från golvet till taket och sedan snurrades runt medtagande garnet från de fyra bombinorna, här hölls också räkning på härvor och bund för den som utförde detta viste huru många bund eller härvor det gick åt till ett vist antal skjortor handdukar, eller till en kostym

Jag har försökt att rita upp en sådan härvel som här brukade användas se fig 2. Några andra enklare redskap som användes för att mäta upp garnet med har jag ej sett i bruk, men nog har jag hört talas om och jag tror att mor också brukade tumgreppsmetoden någon gång, men om hon då räknade längden på något visst sätt känner jag ej till, skulle garnet användas till strumpgarn var det inte så noga med innehållet. De redskap som jag här redogjort för förfärdigades nog av de snickare som funnes i bygden, de hade väl då sina bestämda mått som de gjorde dem efter. Om härvningsmetoderna var olika på olika orter vet jag ej. Men här i hemmet var det alltid samma metod eller som jag beskrivit det. Uttrycken passma, fidje, feg har jag ej hört nämnas om. Har gjort en skiss på räkneverket om Ni kan förstå vad jag menar, det är svårt för en amatör på teckningens område att få det hela någolunda likt. Jag har nu svarat så mycket som jag känner till om detta.

M. 15080: 4.

Landskap: Småland

Berättare: Arthur Levinsson

Härad: Mo

Berättarens yrke: hem.ägare

Socken: Öreryd

Berättarens adress: Öreryd

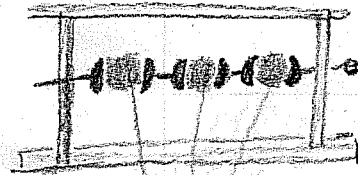
Uppteckningsår: 1960

Född år 1903 i "

4

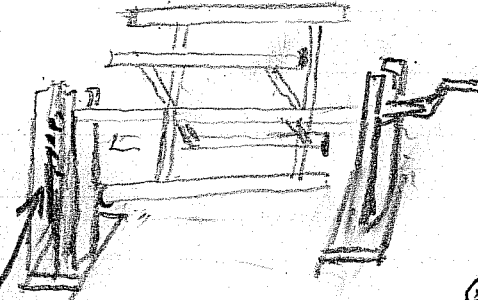
Upptecknare: berättaren

Fig 1

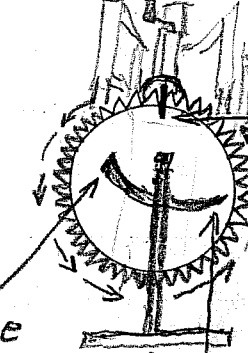
Räkneverk

Fig 2 Härvel

Härveld Fig 3

Räkneverk

en pigg som tar i kugghjulet en kugga varje gång härveln går runt.

Grövre ändan en tum hög

Lägsta ändan på upphöjningen på kugghj.

en stålskena som ligger mot upphöjningen på kugghjulet. När kugghjulet gått runt ett varv och storändan passerat stålskenan smälter denna mot kugghjulet och avger ett klingande ljud.

Ifyll ovanstående uppgifter! Skriv uppteckningen endast på den linjerade sidan

